

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΩΝ
ΣΧΟΛΗ: ΣΤΕ
ΤΜΗΜΑ: ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΙΡΙΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΑΜΑΞΟΣΤΑΣΙΟΥ ΗΛΠΑΠ ΣΤΟΝ
ΚΕΡΑΜΕΙΚΟ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΣΕ ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗ
ΑΓΟΡΑ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ:

ΓΚΑΪΝΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ
ΠΟΛΙΤΗ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ-ΕΒΙΤΑ
ΠΟΥΛΙΔΗ-ΒΛΑΧΟΥΛΗ ΜΑΡΙΑ-ΦΑΝΗ

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ:

Δ.ΣΙΑΜΠΑΝΗ

ΑΘΗΝΑ, ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2008

Περιεχόμενα:

i) Περίληψη	3
ii) Εισαγωγή	5
Μελέτη – Σύνθεση – Σχεδιασμός Βιοτεχνικής Αγοράς.....	6
1. Η βιοτεχνική αγορά και η έννοια του πάρκου.....	6
2. Γιατί βιοτεχνικό πάρκο - βιοτεχνική αγορά.....	7
3. Το πρόγραμμα «ΑΡΙΑΔΝΗ» με μια ματιά.....	9
A. Στόχοι.....	10
B. Δράσεις.....	10
4. Γιατί Ερμού και Πειραιώς.....	11
5. Ιστορική αναδρομή περί της ενοποίησης των Αρχαιολογικών χώρων..	11
6. Διαμόρφωση πλατείας Κεραμεικού.....	14
7. Προχωρώντας ένα βήμα παρακάτω... ..	19
8. Ιστορικά Κεραμεικός – Αρχαιολογικός χώρος.....	19
9. Ευρύτερη περιοχή σήμερα.....	22
10. Ο χώρος επέμβασης.....	24
A. Μια αναλυτικότερη προσέγγιση.....	30
B. Πρόταση επανάχρησης.....	32
Γ. Τεχνική περιγραφή.....	41
11. Βιβλιογραφία.....	46

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στόχος της παρούσας μελέτης είναι η δημιουργία μιας σύγχρονης, βιώσιμης και λειτουργικής βιοτεχνικής αγοράς, πλαισιωμένης από ένα ευρύτερο βιοτεχνικό πάρκο, στο χώρο που καταλαμβάνει το αμαξοστάσιο του ΗΛΠΑΠ, στη συμβολή της οδού Πειραιώς με τον πεζόδρομο της Ερμού. Οι λόγοι που οδήγησαν στην επιλογή, τόσο του θέματος όσο της θέσης του εν λόγω εγχειρήματος, όπως επίσης και των όρων βάση των οποίων θα εκπονηθεί η μελέτη, θα αναλυθούν ενδελεχώς στη συνέχεια.

Πριν όμως αναλύσουμε τους λόγους που οδήγησαν στη δημιουργία ενός βιοτεχνικού πάρκου-αγοράς ας δούμε πρώτα τι εννοούμε με τον όρο βιοτεχνικό πάρκο. Θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε πως ένα βιοτεχνικό πάρκο ανήκει στην ευρύτερη οικογένεια των θεματικών πάρκων. Τα θεματικά πάρκα είναι οργανωμένοι χώροι, υπαίθριοι και μη, που διέπονται από μια

κεντρική ιδέα, λειτουργούν γύρω από ένα συγκεκριμένο σενάριο και παρουσιάζουν μια θεματική ενότητα μέσα από μια ολοκληρωμένη εμπειρία.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην Ελλάδα και ιδιαίτερα στην Αττική λείπει η αντίληψη στο σχεδιασμό με γνώμονα τις ανάγκες του ανθρώπου της πόλης του 21ου αιώνα. Μας λείπουν πάρκα που προωθούν την ικανοποίηση και των «πέντε αισθήσεων». Λείπουν θεματικά πάρκα με κεντρική ιδέα τον συνδυασμό φύσης, τέχνης και επιστήμης ή αλλιώς μια ολιστική προσέγγιση των φυσικών και πνευματικών δραστηριοτήτων που μπορούν να λάβουν χώρα σε ένα πάρκο. Παράδειγμα τέτοιου πάρκου είναι το πάρκο της "Βιλλέτ" στο Παρίσι όπου το 1987 υλοποιήθηκε μια νέα ιδέα συνύπαρξης σε ανοιχτό δημόσιο χώρο, πράσινων εκτάσεων για παιχνίδι και άθληση, φουτουριστικών κτιρίων και pavillions εκπαιδευτικού περιεχομένου (μουσείο επιστημών, η πόλη της μουσικής, La Geode, κ.ά.), υπαίθριας γλυπτικής, εστιατορίων και χώρων αναψυχής. Ενώ στον ελληνικό χώρο δεν θα πρέπει να παραλείψουμε το αξιόλογο νέο πάρκο θεματικό του Λαυρίου.

ΜΕΛΕΤΗ – ΣΥΝΘΕΣΗ – ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΙΑΣ ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

1. Η βιοτεχνική αγορά και η έννοια του πάρκου

Κάτω από αυτό το πρίσμα θα λέγαμε λοιπόν πως η βιοτεχνική αγορά που σχεδιάζουμε και εμπλουτίζουμε ως θεματικό πάρκο είναι ένας δημοσίου χαρακτήρα οργανωμένος χώρος που σαν κεντρική ιδέα έχει την παρουσίαση μιας σειράς από εμπορικές, εκπαιδευτικές και ψυχαγωγικές εμπειρίες με έμφαση στην διαδραστική σχέση μεταξύ χρηστών-εμπόρων/παραγωγών και χρηστών-αγοραστών μέσω της οποίας διασφαλίζεται και η βιωσιμότητα της βιοτεχνικής αγοράς.

Στην βιοτεχνική αγορά θα εδράζονται τέσσερις βιοτεχνικές ενότητες. Οι τρεις θα είναι σταθερές και θα φιλοξενούν αντιστοίχως τρεις τέχνες: κεραμική/αγγειοπλαστική, δερματοτεχνία και μεταλλοτεχνία. Ενώ η τέταρτη ενότητα δεν θα είναι σταθερή και κατά καιρούς θα φιλοξενεί τεχνίτες διαφορετικών επαγγελμάτων. Ο χρήστης θα μπορεί να βρει προϊόντα όπως μπατίκ, ψευδοκοσμήματα, καλλιτεχνικά είδη από χαρτί, κηροπλαστικά αντικείμενα και κατασκευές από χάντρες.

Στην αγορά αυτή ο χρήστης-επισκέπτης θα μπορεί να έρθει σε επαφή με μια σειρά από ποιοτικά ,χειροτεχνικά και βιοτεχνικά, εμπορικά προϊόντα. Η

κατασκευή τους θα γίνετε μέσα στο χώρο του πάρκου σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους που θα φιλοξενούν τα εργαστήρια της εκάστοτε τέχνης και οι οποίοι θα είναι επισκέψιμοι και ορατοί από το κοινό. Οι χώροι αυτοί θα είναι άμεσα συσχετιζόμενοι με τα αντίστοιχα εκθετήρια-πωλητήρια. Για το κοινό επίσης, θα λειτουργούν σταθερά εργαστήρια εκμάθησης των τεχνών, με τη μορφή σεμιναρίων, σε αντίστοιχα πάλι διαμορφωμένους χώρους. Παράλληλα θα λειτουργεί μικρό μουσείο με θεματικό πυρήνα την ιστορία και την εξέλιξη των εν λόγω τεχνών. Τις λειτουργίες που απευθύνονται στο κοινό συμπληρώνουν εστιατόριο και μικρό καφέ. Σε αυτές που δεν απευθύνονται στο κοινό περιλαμβάνεται μία σειρά από χώρους διοίκησης και αποθηκών για τα καταστήματα. Υπαίθριοι χώροι και περίπατοι, σημεία στάσης, άλλες ελεύθερες διατάξεις και οργανωμένο πράσινο ολοκληρώνουν την πρόταση μας.

2. Γιατί βιοτεχνικό πάρκο - βιοτεχνική αγορά

Οι λόγοι που οδήγησαν στην επιλογή της βιοτεχνικής αγοράς είναι πολλοί. Ξεκινώντας, ως σημαντικότερος, θα μπορούσε να αναφερθεί η σμίκρυνση της δυναμικής των μικρών βιοτεχνιών και η αδυναμία της ανταγωνιστικής τους παραμονής στην ευρύτερη αγορά των μεγάλων παραγωγικών μονάδων με αναπόφευκτο αποτέλεσμα τον σταδιακό τους μαρασμό και τελικά την εξάλειψη τους. Μέσα σε αυτές της βιοτεχνικές δραστηριότητες φυσικά υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός που έχει κλείσει τον φυσικό κύκλο ζωής του. Δραστηριότητες των οποίων τα παραγόμενα προϊόντα δεν έχουν πλέον λόγο ύπαρξης, ή που εξελικτικά παραμερίζονται και σβήνουν καθώς οι νέοι τρόποι παραγωγής τους είναι ποιοτικότεροι, ταχύτεροι και ασφαλέστεροι. Όμως υπάρχει ένας αριθμός άλλων δραστηριοτήτων που εξακολουθεί να είναι πολιτιστικά χρήσιμος, ποιοτικά μοναδικός και ιστορικά διδακτικός και που τα προϊόντα τους εξακολουθούν να γοητεύουν το χρήστη. Παράλληλα μπορούν να προσκομίσουν οικονομικό όφελος τόσο στα πλαίσια μιας εγχώριας εμπορικότητας όσο και ενός ανεπτυγμένου τουρισμού.

Τέτοιου είδους δραστηριότητες συναντάμε σε μεγάλο μέρος στα λεγόμενα παραδοσιακά επαγγέλματα. Επαγγέλματα που συρρικνώνονται και τείνουν να εκλείψουν και που όπως αναφέραμε έχουν πολλά ακόμα να προσφέρουν.

Είναι γνωστό ότι το μεγαλύτερο μέρος της εμπορικής ζωής της πόλης εξελίχτηκε από σύστασης του ελληνικού κράτους στην περιοχή του εμπορικού τριγώνου, στην οδό Αθηνάς και στην περιοχή του Ψυρρή, καθώς και στο Μοναστηράκι. Το λιανικό εμπόριο πάντοτε συγκεντρωνόταν στους μεγάλους άξονες δημιουργώντας μια ωραία περαντζάδα. Ενώ πίσω απλωνόταν ως μηχανισμός υποστήριξης, ένα σύμπλεγμα φασαριόζικων βιοτεχνιών που παρήγαγαν τα αγαθά. Τέτοια εστία παραγωγής υπήρξε και η περιοχή του Ψυρρή που εξυπηρετούσε την οδό Αθηνάς και την οδό Ερμού. Εκεί βρίσκαμε συγκεντρωμένους μικρούς επαγγελματίες που ασχολούνταν κυρίως με την επεξεργασία δερμάτων, μετάλλου και ξύλου.

Σήμερα στην περιοχή του Ψυρρή, παρατηρείται μια έντονη και άμεση αλλαγή στις χρήσεις γης και ένας εκτοπισμός των βιοτεχνικών δραστηριοτήτων. Η περιοχή έχει

μεταλλαχθεί σε περιοχή διασκέδασης σχεδόν σε απόλυτο βαθμό. Παράλληλα οι εμπορικές αξίες έχουν εκτοξευτεί με αποτέλεσμα να είναι εκ των πραγμάτων αδύνατη η παραμονή τους εκεί. Παραδοσιακά επαγγέλματα που μέχρι πρότινος επιβίωναν στην περιοχή σήμερα τείνουν να εξαφανιστούν. Μέσα στους στόχους της βιοτεχνικής αγοράς είναι να παραλάβει αυτό τον εκτοπισμό των παραδοσιακών βιοτεχνικών επαγγελμάτων από την ιστορική τους θέση και να λειτουργήσει ως χώρος υποδοχής, μετάβασης και ανασυγκρότησης των εν λόγω επαγγελμάτων στην «μεταναστευτική» τους αυτή πορεία.

Άλλος σημαντικός λόγος για την δημιουργία της βιοτεχνικής αγοράς είναι η απουσία ενός οργανωμένου περιβάλλοντος υποστήριξης των δραστηριοτήτων του προγράμματος Αριάδνη, το οποίο δραστηριοποιείται ακριβώς σε αυτή την κατεύθυνση, της ενίσχυσης δηλαδή των παραδοσιακών επιχειρήσεων. Απουσιάζει δηλαδή ένας χώρος που θα μπορούσε να λειτουργήσει ως έδρα, ή κέντρο συντονισμού ή ως ένας χώρος που θα βοηθήσει στην καθιέρωση του προγράμματος και την εμπέδωση της ιδέας που αυτό πρεσβεύει.

Ας δούμε όμως το πρόγραμμα ΑΡΙΑΔΝΗ: «Παραδοσιακή Χειροτεχνία & Αστική Ανάπτυξη» λίγο ποιοτικά αναλυτικά.

3. Το πρόγραμμα «ΑΡΙΑΔΝΗ» με μια ματιά

Το πρόγραμμα «ΑΡΙΑΔΝΗ, Παραδοσιακή Χειροτεχνία και Αστική Ανάπτυξη» αποτελεί μια ολοκληρωμένη πρωτοβουλία στήριξης και ενδυνάμωσης παραδοσιακών χειροτεχνικών επιχειρήσεων της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης στο πλαίσιο της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας EQUAL.

Με στόχο την προσαρμογή του κλάδου της παραδοσιακής χειροτεχνίας στο σύγχρονο επιχειρηματικό περιβάλλον, το πρόγραμμα φιλοδοξεί να συμβάλλει στην ενσωμάτωση της πολιτιστικής και τουριστικής προστιθέμενης αξίας στην επαγγελματική δραστηριότητα, στη δημιουργική και λειτουργική ένταξη της χειροτεχνικής δραστηριότητας στον ευρύτερο αστικό ιστό και στη συστηματοποιημένη διδασκαλία των παραδοσιακών τεχνογνωσιών. Προσβλέπει επίσης στην προώθηση πρότυπων επιχειρηματικών μοντέλων για τις παραδοσιακές χειροτεχνικές επιχειρήσεις, στη διασφάλιση της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης, στη

διατήρηση της ποιότητας των παραδοσιακών προϊόντων, καθώς και τη συνέχιση των παραδοσιακών επαγγελμάτων μέσα στο διεθνοποιημένο επιχειρηματικό περιβάλλον. Για την επίτευξη των στόχων της «ΑΡΙΑΔΝΗΣ» έχει αναπτυχθεί ένα δίκτυο συνεργασίας ποικίλων, ως προς τη δράση τους, φορέων που απαρτίζουν το εταιρικό σχήμα του προγράμματος, όπως η Τοπική Αυτοδιοίκηση, ερευνητικοί φορείς, οργανισμοί κατάρτισης, μικρομεσαίες επιχειρήσεις και κοινωνικοί εταίροι.

A.Στόχοι

Οι επιμέρους στόχοι του προγράμματος «ΑΡΙΑΔΝΗ» είναι:

- Η προσαρμογή των παραδοσιακών χειροτεχνικών επιχειρήσεων στη σύγχρονη ανταγωνιστική αγορά.
- Η προσαρμοστικότητα των παραδοσιακών χειρονακτικών επιχειρήσεων στο σύγχρονο οικονομικό περιβάλλον μέσω της ανάπτυξης και της υλοποίησης ολοκληρωμένων και καινοτόμων προγραμμάτων και μοντέλων εκπαίδευσης - κατάρτισης των επαγγελματιών στην εποικοδομητική χρήση των νέων τεχνολογιών και την προώθηση νέων τεχνικών marketing.
- Η μεταφορά γνώσεων, τεχνογνωσίας και εμπειρίας από πεπειραμένους χειροτέχνες στη νεότερη γενιά παραδοσιακών τεχνιτών μέσω της δημιουργίας ενός Δικτύου Μεντόρων με στόχο τη διάσωση των συγκεκριμένων επαγγελμάτων.
- Η επίτευξη ίσων ευκαιριών στα παραδοσιακά χειροτεχνικά επαγγέλματα.
- Η προώθηση και η ανάπτυξη στην Αθήνα και Θεσσαλονίκη ενός δικτύου χειρονακτικών επιχειρήσεων που θα βασίζονται στην παραγωγή τους σε παραδοσιακές διαδικασίες και τεχνικές με αντίστοιχα πιστοποιημένα προϊόντα.
- Η τόνωση του πολιτιστικού τουρισμού στα δύο μεγάλα αστικά κέντρα με τη συνεισφορά των παραδοσιακών εργαστηρίων - μουσείων ως σημεία - σταθμοί σε πολιτιστικές - τουριστικές διαδρομές.
- Η εξοικείωση του ευρύ κοινού με τις δυνατότητες εφαρμογής των χειροτεχνικών προϊόντων σε ποικίλες εκφάνσεις της σύγχρονης ζωής.
- Η ίδρυση και η βιωσιμότητα μιας ειδικά διαμορφωμένης υπαίθριας αγοράς παραδοσιακών χειροτεχνικών προϊόντων στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη.

B.Δράσεις

Το πρόγραμμα ΑΡΙΑΔΝΗ υλοποιείται μέσα από ένα ενδιαφέρον συνονθύλευμα ευρύτερων αξόνων ενεργειών, όπως:

- Διεξαγωγή ερευνών και εκπόνηση μελετών.
- Σχεδιασμό και ανάπτυξη εργαλείων ενίσχυσης της προσαρμοστικότητας.
- Πρωτοβουλίες στήριξης των χειροτεχνικών επιχειρήσεων.
- Βελτίωση και αναβάθμιση προσόντων προσωπικού των χειροτεχνικών επιχειρήσεων μέσω της κατάρτισης.
- Ανάπτυξη μιας εκστρατείας δημοσιότητας, προβολής και ευαισθητοποίησης.

4. Γιατί Ερμού και Πειραιώς

Αρχικά η κατάλληλη χωροθέτηση της βιοτεχνικής αγοράς είναι κρίσιμη για την ποιοτική αναβάθμιση συνολικά της ζωής στην πόλη αλλά και για τη βιωσιμότητα της ίδιας της αγοράς. Επίσης κρίθηκε σκόπιμο να γίνει η μικρότερη δυνατή απομάκρυνση των επαγγελματιών από τον παρόντα ή έστω πρώιμα παρελθόντα επαγγελματικό φυσικό τους χώρο.

Η δυνατότητες που παρουσιάζει το συγκεκριμένο οικόπεδο ικανοποιεί στο μέγιστο βαθμό τις επιδιώξεις αυτές.

Κάνοντας λόγω για τους παραδοσιακούς βιοτέχνες της περιοχής του Ψυρρή και του Μοναστηρακίου εύκολα συσχετίζουμε την παλιά θέση τους με τη νέα αυτή θέση μέσω του άξονα της Ερμού.

Παράλληλα, στα πλαίσια της συμμετοχής στην συνολική αναβάθμιση της ζωής στην πόλη κρίνεται σκόπιμη η συσχέτιση της δραστηριότητας που προτείνουμε με την κεντρική πολιτιστική και αναψυχική ενότητα της πόλης που δεν είναι άλλη από τον Μεγάλο Περίπατο και τους Ενοποιημένους Αρχαιολογικούς χώρους.

5. Ιστορική Αναδρομή περί της ενοποίησης των Αρχαιολογικών χώρων

Οι προσπάθειες για την ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων της Αθήνας ανάγονται στις πρώτες προσπάθειες σχεδιασμού της νέας ελληνικής πρωτεύουσας και συνεχίζονται έως σήμερα.

Έχει μεγάλη σημασία να δούμε αναλυτικά την πορεία της ενοποίησης των αρχαιολογικών χώρων, διότι σχετίζετε άμεσα με την ιστορία τόσο της σύγχρονης Αθήνας, των περιοχών που εφάπτονται του Περιπάτου αλλά και την περιοχή στην οποία ανήκει ο χώρος που επιλέξαμε να τοποθετηθούμε. Ειδικότερα μπορούμε να συσχετιστούμε ιστορικά με τις ομάδες των επαγγελματιών που μας ενδιαφέρουν και να αντιληφθούμε καλύτερα τη σημασία της θέσης ως προς το εγχείρημα.

Τον Νοέμβριο του 1831 οι Σταμάτης Κλεάνθης και Εδουάρδος Schaubert συνέταξαν το Τοπογραφικό της Αθήνας και τον Μάιο του 1832 έλαβαν εντολή σύνταξης του νέου σχεδίου πόλεως.

Την 29 Ιουνίου 1833 εγκρίνεται το από αυτούς εκπονηθεί σχέδιο. Το σχέδιο αυτό, προορισμένο για έναν πληθυσμό 40.000 ανθρώπων, προβλέπει απαλλοτριώσεις για την διάνοιξη οδών, την δημιουργία ελεύθερων χώρων, αλλά και μεγάλη έκταση αρχαιολογικής ζώνης γύρω από την Ακρόπολη.

Οι αντιδράσεις σ' αυτό το σχέδιο, κυρίως λόγω των απαλλοτριώσεων, οδήγησαν στην κλήση του Αρχιτέκτονα Leo von Klenze και στη σύνταξη νέου σχεδίου το οποίο εγκρίνεται την 18 Σεπτεμβρίου 1834. Το σχέδιο αυτό, περιορίζει το πλάτος των οδών, το μέγεθος των πλατειών και την έκταση της αρχαιολογικής ζώνης. Παράλληλα, το 1857 ιδρύθηκε το εργοστάσιο παραγωγής αερίοφωτος στην Πειραιώς στο ύψους της Ιεράς οδού και χαρακτηρίσε με την ονομασία Γκάζι όλη τη γύρω περιοχή. Οι κάτοικοι της περιοχής είναι χαμηλού εισοδήματος και δουλεύουν στο γειτονικό εργοστάσιο. (Στις αρχές του 20ου αιώνα προστίθενται οίκοι ανοχής στην περιοχή ενώ ένα μέρος των κατοίκων ασχολούνταν με το τύπωμα ονομάτων πάνω σε ξύλινα καφάσια.)

Η πυρκαγιά του έτους 1884 διευκόλυνε την διενέργεια ανασκαφών από την Αρχαιολογική Εταιρεία και την ανάδειξη της Ρωμαϊκής Αγοράς και της Βιβλιοθήκης του Ανδριανού.

Ευρύτερη αποκάλυψη αρχαιολογικής περιοχής έγινε, ξεκινώντας λίγο πριν από τον πόλεμο και συνεχιζόμενη μεταπολεμικά, στην περιοχή της Αρχαίας Αγοράς από την Αμερικάνικη Σχολή Κλασικών Σπουδών των Αθηνών, καθώς και στην περιοχή του Κεραμεικού από το αντίστοιχο Γερμανικό Ινστιτούτο από τον περασμένο αιώνα.

Ο Κώστας Μπίρης, διευθυντής σχεδίου πόλεως του Δήμου Αθηναίων, ο οποίος συνέταξε και μελέτες και προτάσεις για την βελτίωση της πολεοδομικής καταστάσεως των Αθηνών με την μελέτη του:

- Σχεδίων ανασυγκροτήσεως της Πρωτευούσης, Αθήνα ,1946.
- Για την σύγχρονη Αθήνα μελέτες και αγώνες, Αθήνα, 1958.

Από την πρώτη προέρχεται και το σχέδιο που αφορά στην δημιουργία αρχαιολογικού πάρκου στις περιοχές Ακροπόλεως, Πλάκας, Δημοσίου Σήματος, Ιεράς Οδού.

Η πρώτη επίσημη ένταξη από το κράτος της ενοποίησης των αρχαιολογικών χώρων σε συγκεκριμένο προγραμματικό πλαίσιο, έγινε με το Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας του 1985 μετά από πρόταση του Υπουργείου Πολιτισμού.

Το επόμενο βήμα έγινε το 1988, πάλι από το Υπουργείο Πολιτισμού, το οποίο ανέθεσε μια σύνθετη μελέτη για την ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων στο κέντρο της Αθήνας σε ομάδα μελετητών. Μια μελέτη που η πραγματοποίησή της θα αναβαθμίζει τη ζωή στην Αθήνα, αφού αποδίδει στους Αθηναίους και ξένους επισκέπτες ένα αρχαιολογικό πάρκο μήκους 4 χιλιομέτρων και έκτασης 7.000 στρεμμάτων, που διασχίζει το κέντρο της πόλης.

Το σχέδιο αυτό περιλαμβάνει το σύνολο των αρχαιολογικών χώρων και των μνημείων της περιοχής και τα παραδοσιακά σύνολα του Ιστορικού Κέντρου (Πλάκα, Ψυρρή, Θησείο), καθώς και την περιοχή του Εμπορικού Τριγώνου και του Ιστορικού Κέντρου της Αθήνας. Η παρέμβαση αυτή προβλέπει ένα μεγάλο αριθμό μέτρων, όπως πεζοδρομήσεις (μεταξύ αυτών της Διονυσίου Αρεοπαγίτου, Αποστόλου Παύλου, τμήματος της Ερμού, της Ιεράς Οδού), αναπλάσεις, συντηρήσεις και αναδείξεις μνημείων, διαμορφώσεις αρχαιολογικών χώρων κλπ.

Μέσα στην περιοχή αυτή οι αρχαιολογικοί χώροι και τα μνημεία αποκτούν κυρίαρχο χαρακτήρα, αναδεικνύονται και εντάσσονται στην καθημερινή ζωή. Η παρέμβαση προσφέρει στους Αθηναίους ένα αισθητικά, περιβαλλοντικά, πολιτιστικά, αναβαθμισμένο περιβάλλον.

Στην συνέχεια από την πλευρά της Πειραιώς, του μεγάλου αυτού έργου το οποίο όπως ήδη αναφέρθηκε εξελίσσετε ακόμα, έρχεται να προστεθεί άλλος ένας δημόσιος χώρος. Το εργοστάσιο φωταερίου ως μνημείο βιομηχανικής κληρονομιάς προσθέτει μια νέα χρήση πλέον, αυτή του πολιτιστικού πολυχώρου «Τεχνόπολις –Γκάζι» άλλο

ένα σημείο αναφοράς και πόλος έλξης που αλλάζει το κέντρο βάρους του συνολικού έργου. Αποτελεί το κέντρο της συνολικής ανάπλασης που ακολούθησε στην περιοχή του Γκαζιού που κορυφώθηκε με την λειτουργία του σταθμού μέτρο του Κεραμεικού.

Το μεγάλο όριο μεταξύ των περιοχών του Μεγάλου περιπάτου και της περιοχής του Γκαζιού παραμένει η οδός Πειραιώς. Η εκτόνωση της οδού Ερμού ως μέρος του περιπάτου και η τελική κατάληξη στο επόμενο κέντρο ενδιαφέροντος(το Γκάζι) επιτυγχάνετε καλύτερα με την ολοκλήρωση της διαμόρφωσης της πλατείας Κεραμεικού.

6. Διαμόρφωση πλατείας Κεραμεικού

Η πλατεία Κεραμεικού είναι μια καινούργια πλατεία στην Αθήνα, που δημιουργήθηκε στη θέση των παραπηγμάτων της παλιάς Κορεάτικης Αγοράς (Ο.Τ. 107 & 108), στη συμβολή των οδών Ερμού και Πειραιώς απέναντι από το Γκάζι. Αποτελεί την

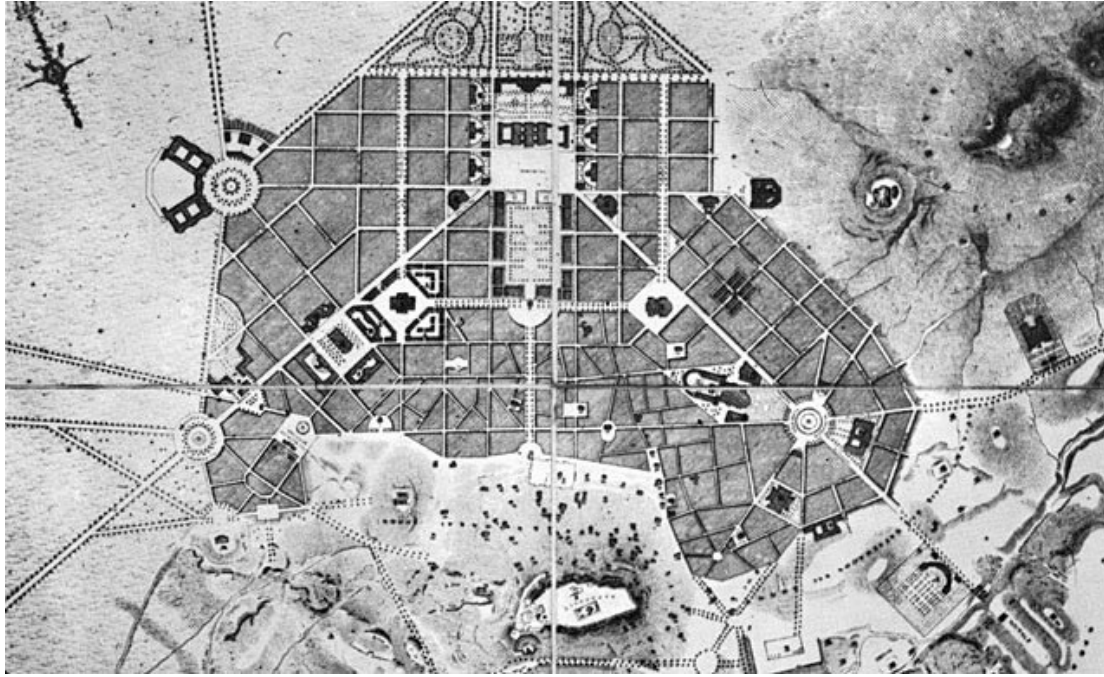
κατάληξη του Μεγάλου Περιπάτου και τον πυρήνα ενός νέου πόλου στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας, μεγαλύτερου σε έκταση ακόμη και από την Πλατεία Συντάγματος.

Κορεάτικη αγορά (Ο.Τ. 107&108)

Η νέα πλατεία, που θα μπορούσε να συσχετισθεί με την Τρίτη Πλατεία του πρώτου πολεοδομικού σχεδίου για την Αθήνα (1833) των Κλεάνθη και Schaubert, βρίσκεται εντός των ορίων του αρχαίου Δήμου Κεραμεικού.

Η περιοχή συνέδεσε την τύχη της με την εγκατάσταση βιομηχανικών χρήσεων, από το δεύτερο μισό του 19ου μέχρι και τα τέλη σχεδόν του 20ου αιώνα, όταν έπαψε να λειτουργεί το βιομηχανικό συγκρότημα του Φωταερίου. Εκείνη ακριβώς την περίοδο θεσμοθετούνται στόχοι και κατευθύνσεις για την αναβάθμιση της περιοχής στο πλαίσιο του Ρυθμιστικού Σχεδίου και του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου Αθήνας (Ν.1515/85, ΦΕΚ 18/18.2.85 & ΦΕΚ 80/4.2.88 αντίστοιχα). Το 1997 τα Υπουργεία ΠΕΧΩΔΕ και Πολιτισμού ιδρύουν την ΕΑΧΑ ΑΕ και εντάσσουν στο σύνολο των έργων που της αναθέτουν και την απαλλοτρίωση της Κορεάτικης Αγοράς, την κατεδάφιση των κτισμάτων και τη διαμόρφωση του χώρου.

Ο ελεύθερος χώρος που προκύπτει προσθέτοντας σε αυτόν της Κορεατικής αγοράς, το χώρο που καταλάμβανε το εργοτάξιο του ΜΕΤΡΟ και τον χώρο του αμαξοστασίου του ΗΛΠΑΠ, ανέρχεται σε έκταση τα 20 στρέμματα. Κρίνεται σκόπιμος ο συνολικός σχεδιασμός για την περιοχή με στόχο την ενιαία ανάδειξη των αρχαιολογικών ευρημάτων και των χώρων περιπάτου και αναψυχής.

Η διαμόρφωση συνίσταται σε μια διακριτική παρέμβαση διαμόρφωσης κοινοχρήστου χώρου αστικού πρασίνου με δημιουργία ανάγλυφου από χαμηλούς «λόφους», χωμάτινες επιφάνειες και διαδρομές με σταθεροποιημένο χώμα. Ήπιες μορφές φυτεύσεις και φωτισμός συμπληρώνουν τη σύνθεση.

Η διαμόρφωση των χαμηλών «λόφων», των εσωτερικών διαδρομών και της φύτευσης έγιναν με γνώμονα την απρόσκοπτη θέαση των σημαντικών σημείων φυγής, όπως ο λόφος του Λυκαβηττού, και τον σεβασμό στις ενότητες επιρροής, όπως η ενότητα Κεραμεικός - Ερμού και η Τεχνόπολη. Η διαμόρφωση στα μέτωπα αντιμετωπίστηκε αναλογικά προς την προκαλούμενη όχληση. Έτσι το εσωτερικό «μέτωπο» της οδού Θεσσαλονίκης, παράλληλα προς τη γραμμή του ηλεκτρικού σιδηροδρόμου, αντιμετωπίστηκε ως χώρος περιπάτου και στάσης, ενώ εκείνο, το πρωτεύον, της αρτηρίας της Πειραιώς, διαμορφώθηκε με γνώμονα την δυνατότητα της μελλοντικής κυκλοφοριακής ρύθμισης της οδού, με την υποχώρηση του πρασίνου στο όριο της ρυμοτομικής γραμμής.

Βασική επιλογή ήταν η χρήση ενός λιτού αρχιτεκτονικού λεξιλογίου καθώς επίσης και η επανάχρηση υλικών που μείωσε αισθητά το συνολικό κόστος της κατασκευής και εισήγαγε το μήνυμα της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και της ανακύκλωσης στους φορείς που ασχολούνται με αναπλάσεις χώρων. Αξιοποιήσιμα υλικά από την ίδια περιοχή σε νέες χρήσεις: Για τις επιχώσεις των λοφίσκων χρησιμοποιήθηκαν χώματα από εκσκαφές του γειτονικού Βοτανικού, για την κατασκευή των λίθινων καθιστικών «ανακυκλώθηκαν» πέτρες από την κατεδάφιση των κτισμάτων και χρησιμοποιήθηκαν ξύλινοι στρωτήρες από τις σιδηροδρομικές γραμμές (προσφορά του ΗΣΑΠ). Για τα σκαλοπάτια σε δύο από τις εισόδους στο χώρο πρασίνου χρησιμοποιήθηκαν παλαιά μαρμάρια κράσπεδα πεζοδρομίων του Δήμου Αθηναίων. Δένδρα και θάμνοι συνεπή στην αρχαιοβοτανική είναι οι κύριες φυτεύσεις, στην προσπάθεια σύνθεσης του ήπιου Αττικού τοπίου: ελιές, ακακίες, χαρουπιές, ροδιές, δάφνη Απόλλωνα, σχοίνος, λεβάντες κλπ. Ως αναγκαστική απόκλιση εφαρμόστηκε η γενικευμένη σπορά χλοοτάπητα (γκαζόν), ώστε να αποδοθεί ο χώρος άμεσα ως πνεύμονας πρασίνου και εκτόνωσης για τις γειτονικές περιοχές Θησειού, Πετραλώνων, Μεταξουργείου, και η προσθήκη εποχικών φυτών που προσθέτουν χρώμα. Για την άρδευση του χώρου έχει προβλεφθεί η χρήση των υδάτων του Ηριδανού και τα σχετικά έργα σύντομα ολοκληρώνονται.

Δημιουργήθηκε έτσι μια τελική διεύρυνση στο τέλος του Μεγάλου Περιπάτου που λειτουργεί θετικά στην αμνηχανία της υποχρεωτικής στάσης πριν το φράγμα της

Πειραιώς. Η επιβράδυνση γίνεται πιο ομαλή και η εμπειρία του περιπάτου βρίσκει έναν καλύτερο ρυθμό πριν την μετάβαση στο νέο κέντρο ενδιαφέροντος.

Σήμερα στην πλατεία Κεραμικού, κάθε Κυριακή λαμβάνει χώρο ένα μεγάλο παζάρι παλαιών και μεταχειρισμένων ειδών.

7. Προχωρώντας ένα βήμα παρακάτω...

Προχωρώντας ένα βήμα παρακάτω, ολοκληρώνουμε την κίνηση πριν την τελική μετάβαση στο Γκάζι δημιουργώντας ένα μικρότερο κέντρο ενδιαφέροντος ακριβώς στην κατάληξη του περιπάτου, σε άμεση επαφή με την πλατεία Κεραμεικού. Κατ' αυτόν τον τρόπο η κίνηση πάνω στον πεζόδρομο βρίσκει μια πιο φυσική κατάληξη χωρίς να είναι πλέον βίαιο το σταμάτημα της πάνω στη Πειραιώς.

Η αμεσότητα επαφή του χώρου μας με τον αρχαιολογικό χώρο του Κεραμεικού δεν είναι απλώς γεωγραφική αλλά και οπτική.

8. Ιστορικά Κεραμεικός – Αρχαιολογικός χώρος

Ο αρχαιολογικός χώρος του Κεραμεικού αποτελεί μικρό μόνο μέρος του Αρχαίου Αττικού Δήμου των Κεραμείων, ενός από τους μεγαλύτερους της Αρχαίας Αθήνας, ο οποίος βρισκόταν στη βορειοδυτική παρυφή της πόλης. Ο χώρος του Κεραμεικού περιβάλλεται σήμερα από τις οδούς Ερμού, Πειραιώς και Ασωμάτων. Όπως υποδηλώνει το όνομά του, υπήρξε περιοχή εγκατάστασης αγγειοπλαστών και

αγγειογράφων και ο κύριος τόπος παραγωγής των περίφημων Αττικών αγγείων. Η παραποτάμια περιοχή του Κεραμεικού πλημμύριζε συνεχώς και δεν ευνοούσε την κατοίκηση. Άρχισε έτσι να χρησιμοποιείται ως χώρος ταφής, και σταδιακά έγινε το σημαντικότερο νεκροταφείο της αρχαίας Αθήνας.

Οι τεχνίτες εγκαταστάθηκαν στην περιοχή του Κεραμεικού χάρις στα κατάλληλα για την κατασκευή αγγείων αργιλώδη εδάφη που περιβάλλουν τον μικροσκοπικό ποταμό Ηριδανό. Ο Ηριδανός, που ρέει σήμερα μέσα στον αρχαιολογικό χώρο, είχε εξαφανιστεί επί αιώνες, θαμμένος από επιχώσεις 8-9 μ. έως δηλαδή τη σημερινή στάθμη της οδού Ερμού. Έμεινε θαμμένος μέχρι το 1960 και αποκαλύφθηκε με τις ανασκαφές. Στον αρχαιολογικό χώρο του Κεραμεικού πραγματοποιούνται περιοδικές αποψιλώσεις και καθαρισμοί. Πρόσφατα (2004) ολοκληρώθηκε η κατασκευή δικτύου διαδρομών επισκεπτών, κτιριακή βελτίωση και επανέκθεση του Μουσείου Κεραμεικού, τοποθέτηση ενημερωτικών πινακίδων, διαμόρφωση αμφιθεατρικού χώρου θέασης. Με πρόσφατες (από το έτος 2000 και εξής) απαλλοτριώσεις οικοπέδων όμορων προς τον αρχαιολογικό χώρο η έκτασή του αναμένεται να διευρυνθεί και να πραγματοποιηθούν εν καιρώ νέες ανασκαφές. Το μικρό μουσείο μέσα στο χώρο φιλοξενεί ευρήματα μόνον από τις έρευνες στον Κεραμεικό. Έτσι είναι φανερό πως η επαφή των δυο χώρων είναι ουσιαστική. Ανακύπτει ένας ουσιαστικός διάλογος μεταξύ τους, σχετίζοντας άμεσα το χειροτεχνικό/αγγειοπλαστικό παρελθόν του ενός με το χειροτεχνικό/βιοτεχνικό και

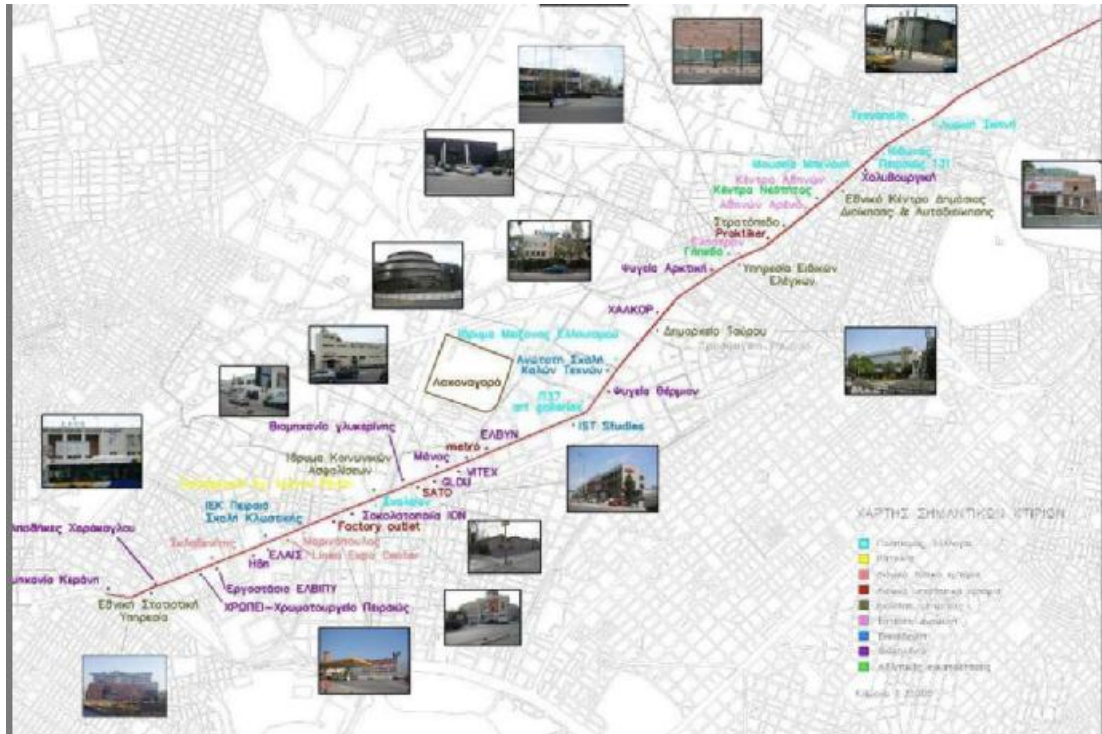
αγγειοπλαστικό μέλλον του άλλου μέσα από το πρίσμα μιας σύγχρονης βιωματικής εμπειρίας.

9. Ευρύτερη περιοχή σήμερα

Ολοκληρώνοντας το συλλογισμό μας για τους λόγους που μας οδήγησαν στην επιλογή αυτής της θέσης πρέπει να τονίσουμε ότι η βιωσιμότητά της εξασφαλίζετε όχι μόνο από την προαναφερθείσα σχέση με τον περίπατο, τον αρχαιολογικό του Κεραμεικού και το Γκάζι αλλά και λόγω της θέσης της στο ευρύτερο οδικό δίκτυο. Έχει άμεση πρόσβαση από την οδό Πειραιώς και τον πεζοδρόμο της Ερμού ενώ απέχει ελάχιστα από την Ιερά οδό και ο σταθμός μέτρο του Κεραμεικού βρίσκεται σε απόσταση μικρότερης των 300 μέτρων ενώ ο σταθμός ηλεκτρικού του Θησείου είναι μόλις 400 μέτρα μακριά. Ένα ευρύ δίκτυο από αστικές συγκοινωνίες συμπληρώνουμε την προσβασιμότητα.

Ταυτόχρονα συμπληρώνετε πάνω στο άξονα της Πειραιώς άλλο ένα χαρακτηριστικό τοπόσημο το οποίο θα μπορέσει να αποτελέσει ένα υπερτοπικό σημείο αναφοράς για την πόλη των Αθηνών.

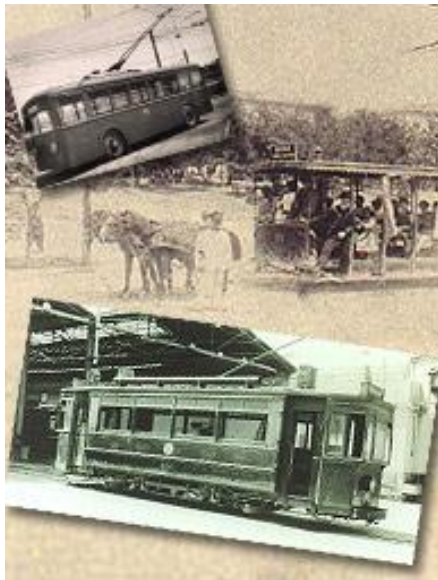

Ο άξονας αυτός της Αθήνας τα τελευταία χρόνια μετατρέπεται σε έναν πολιτιστικό και πνευματικό άξονα. Η συνύπαρξη των αρχαιολογικών χώρων και του έντονου βιομηχανικού χαρακτήρα της περιοχής αποτελεί ιδιαίτερο χαρακτηριστικό και μια πρόκληση που δεν έχει αφήσει αδιάφορο το κοινό. Έτσι στα κελύφη των παλαιών εργοστασίων εγκαθίστανται δραστηριότητες όπως η Σχολή Καλών Τεχνών, η Τεχνόπολη στο Γκάζι, ενώ οικοδομούνται και σύγχρονες κατασκευές, όπως το Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, το Μουσείο Μπενάκη και το Σχολείο της Αθήνας της Ειρήνης Παππά.

Επίσης στην ευρύτερη περιοχή υπάρχει έντονη άνθιση νυχτερινής διασκέδασης, όπου με τη σειρά της βοηθάει τις πολιτιστικές δραστηριότητες αυτής. Έτσι είναι φανερό πως η επαφή των δυο χώρων είναι ουσιαστική. Ανακύπτει ένας ουσιαστικός διάλογος μεταξύ τους, σχετίζοντας άμεσα το χειροτεχνικό/αγγειοπλαστικό παρελθόν του ενός με το χειροτεχνικό/βιοτεχνικό και αγγειοπλαστικό μέλλον του άλλου μέσα από το πρίσμα μιας σύγχρονης βιωματικής εμπειρίας.

10. Ο χώρος επέμβασης

Το οικόπεδό μας έχει έκταση 4,7 στρεμμάτων και σχήμα ακανόνιστο, ενώ δεν παρουσιάζει κλίση. Βρίσκεται στη διασταύρωση των οδών Ερμού, Πειραιώς και Δημοφώντος, γειτνιάζει με τον αρχαιολογικό χώρο του Κεραμεικού σε μεγάλο τμήμα του και το εστιατόριο "Interni" επί της οδού Ερμού. Ακριβέστερα το οικόπεδο συνορεύει νοτιοανατολικά με το πεζοδρομημένο τμήμα της οδού Ερμού πλάτους 20μ. ενώ η δυτική πλευρά του οικοπέδου συνορεύει με την ασφαλτοστρωμένη και διπλής κυκλοφορίας οδό Πειραιώς, πλάτους 19,3μ. Το βορειοανατολικό τμήμα του οικοπέδου έρχεται σε επαφή με τον Αρχαιολογικό χώρο του Κεραμεικού. Το εσωτερικό του είναι προσβάσιμο από δύο εισόδους: μια από την οδό Πειραιώς και μια από τον πεζοδρόμο της Έρμου πεζών-οχημάτων και οι δύο εντός του οικοπέδου υπάρχει υποσταθμός της Δ.Ε.Η.

Ως αμαξοστάσιο λειτουργεί από την δεκαετία του '30 και αρχικά εξυπηρετούσε τα τραμ. Για κάποιο χρονικό διάστημα βγήκε εκτός λειτουργίας και στις αρχές της δεκαετίας του '70 παραχωρήθηκε στην ηλεκτρική εταιρεία μεταφορών(Η.Ε.Μ.) Η Η.Ε.Μ. έφτασε τελικά να έχει στην κατοχή της στόλο από 137 ηλεκτροκίνητα λεωφορεία και παρείχε υπηρεσίες έως το 1971, οπότε και εξαγοράστηκε από το Ελληνικό Δημόσιο και μετονομάστηκε σε Η.Λ.Π.Α.Π. Έκτοτε το αμαξοστάσιο της Αγίας Τριάδας το οποίο είναι ένα από τα τέσσερα συνολικά του Η.Λ.Π.Α.Π. χρησιμοποιείται ως χώρος στάθμευσης και συντήρησης για τα τρόλεϊ. Σήμερα

εξυπηρετούνται σε αυτό το αμαξοστάσιο τα τρόλεϊ των γραμμών 11, 12 και 21. Η λειτουργία του αμαξοστασίου προβλέπεται σύντομα να τερματιστεί.

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί πως τον Σεπτέμβριο του 2005 στα πλαίσια του εορτασμού της παγκόσμια ημέρας χωρίς αυτοκίνητο, η καλλιτεχνική ομάδα graffiti Carpe Diem έκανε graffiti σε όλους τους εξωτερικούς τοίχους του αμαξοστασίου. Τα έργα γοητεύουν τόσο με την θεματολογική τους ευρηματικότητα όσο και με την σχεδιαστική ικανότητα των δημιουργών και την χρωματική επεξεργασία τους. Το αποτέλεσμα παραμένει εντυπωσιακό καθώς έκτοτε τα graffiti αυτά παραμένουν αναλλοίωτα. Το γεγονός αυτό κάνει την αξία τους ακόμα μεγαλύτερη καθώς όχι μόνο με την κοινή αποδοχή του αναγνωρίζεται η σπουδαιότητα ενός είδους της τέχνης του δρόμου (street art) αλλά η απόλυτα επιτυχής επιβίωση του συγκεκριμένου έργου εκδηλώνει την ανάγκη και τη δίψα για τέχνη στο δημόσιο χώρο και για ποιοτικά περιβάλλοντα με εικαστικό ενδιαφέρον. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε πως το εν λόγω κτίριο έχει ανεβάσει κατά πολύ την αξία του ως τοπόσημο από την στιγμή που πάνω του προστεθήκαν τα graffiti. Είναι χαρακτηριστικό πως σε μεγάλο ποσοστό πλέον είναι γνωστό ως το κτίριο με τα graffiti. Δεν θα ήταν τραβηγμένο να πούμε πως μια εικαστική παρέμβαση προκάλεσε την ταυτοτική μεταβολή του κτιρίου τουλάχιστον ως προς την ερμηνεία του από το κοινό.

Το γεγονός αυτό, της σημαντικότητας δηλαδή των εν λόγω graffiti και της επίδρασης που αυτά έχουν στο κτίριο, σε καμιά περίπτωση δεν θα μπορούσαμε να το παραβλέψουμε. Έτσι αποφασίσαμε πως η διατήρησή τους, είναι ζωτικής σημασίας για την αναγνωρισιμότητα του χώρου και για την αβίαστη μετάβαση στη νέα του χρήση αλλά και για την προώθηση και αναγνώριση της αξίας των σύγχρονων μορφών τέχνης.

Στο κτίριο αποφασίσαμε επίσης, την διατήρηση σημαντικού τμήματος της υπάρχουσας στέγασης. Η στέγη αυτή είναι μεταλλικού φέροντα οργανισμού και χωρίζεται σε τρία επιμέρους τμήματα τριών παράλληλων δίριχτων στεγών κατά μήκος κάθε μιας εκ των οποίων συναντάται μια διάφανη λωρίδα για την εισαγωγή του φωτός στο εσωτερικό του χώρου.

Η στέγη αυτή, είναι γαλλικής τεχνολογίας, των αρχών του 20ου αιώνα και χρησιμοποιήθηκε κατά κόρον στις εγκαταστάσεις στρατιωτικού τύπου τόσο στη Γαλλία όσο και σε άλλα μέρη της Ευρώπης. Η μηχανική της, η μορφή και το υλικό είναι χαρακτηριστικά γαλλικών εφαρμογών και παραπέμπουν στην μεγάλη ανάπτυξη της χώρας στις μεταλλικές κατασκευές την εποχή αυτή. Στο αμαξοστάσιο τοποθετείται στα μέσα της δεκαετία του 30'.

Η απόφαση να διατηρηθεί μεγάλο κομμάτι της στέγης σχετίζεται με το γεγονός ότι βρίσκεται σε άριστη κατάσταση και με το γεγονός ότι είναι μέσα στους στόχους μας η ελάχιστη δυνατή παρέμβαση, η εξοικονόμηση υλικού και η εφαρμογή υλικού σε δεύτερη χρήση.

Ταυτόχρονα θεωρούμε πως μπορεί να αποτελέσει το μορφολογικό συνδετικό κρίκο με την Τεχνόπολη και την βιομηχανική αισθητική της περιοχής κάτω από την ζώνη της Πειραιώς.

Τέλος αν και δεν παρουσιάζει μεγάλο κατασκευαστικό, μορφολογικό ή ιστορικό ενδιαφέρον παραμένει ένα από τα ελάχιστα δείγματα τέτοιου τύπου στέγης στην Αθήνα.

A. Μια αναλυτικότερη προσέγγιση

Η υπάρχουσα κατάσταση αφορά ένα χώρο ο οποίος περιβάλλεται από μαντρότοιχο μέσου ύψους 6μ, κατασκευασμένο από τσιμεντόλιθους. Το δάπεδο δεν παρουσιάζει κλίση καθώς είναι διαμορφωμένο με πλάκα σκυροδέματος, πιθανόν οπλισμένου για αντοχή στο μεγάλο βάρος λόγω της χρήσης του. Το μεγαλύτερο τμήμα του χώρου στεγάζεται με σύστημα τριών δίριχτων μεταλλικών στεγών.

Εντός του χώρου βρίσκονται πέντε ισόγεια κτίρια, ανεξάρτητα μεταξύ τους και ένα διώροφο με στέγη.

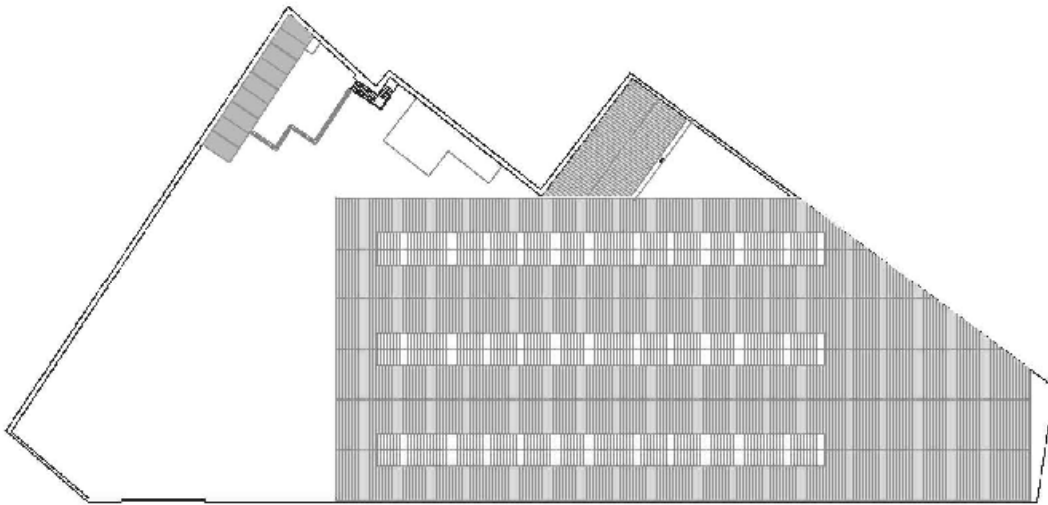
Αναλυτικότερα το μεγαλύτερο κτίριο (Κ1), δύο ορόφων, συνορεύει με τον Αρχαιολογικό χώρο, είναι συνολικής επιφάνειας 160μ² και συνολικού ύψους 8,30μ. Το ισόγειο του λειτουργεί ως χώρος γραφείων ενώ διαθέτει και χώρο w.c. Ο όροφος του κτιρίου στεγάζεται με τέσσερις δίριχτες στέγες με κεραμίδια και δεν χρησιμοποιείται.

Συνεχίζοντας συναντάμε ένα ισόγειο κτίριο (Κ2), συνολικής επιφάνειας 54,60τ.μ το οποίο λειτουργεί ως χώρος αποδυτηρίων.

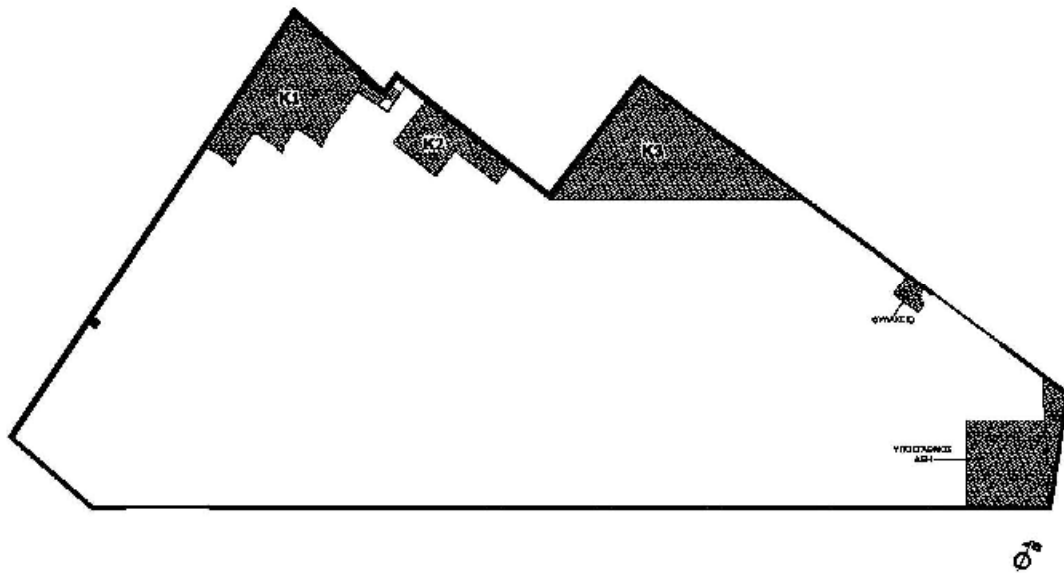
Το κτίριο (Κ3) αποτελείται από τρεις ισόγειους ανεξάρτητους χώρους αποθηκών συνολικής επιφάνειας 211τ.μ.

Δεξιά της εισόδου επί της οδού Ερμού βρίσκεται το θυρωρείο-φυλάκιο 8,5τ.μ. αριστερά ο υποσταθμός της ΔΕΗ συνολικής επιφάνειας 95τ.μ καθώς και ένας χώρος 16τ.μ. ο οποίος δεν χρησιμοποιείται. Λόγω της υπάρχουσας χρήσης του χώρου αυτού υπάρχουν κολώνες ηλεκτροδότησης των τρόλεϊ σε διάφορα σημεία καθώς και ένα χώρισμα από γυψοσανίδα για τη δημιουργία ενός ειδικά διαμορφωμένου χώρου για την επισκευή και συντήρηση των τρόλεϊ.

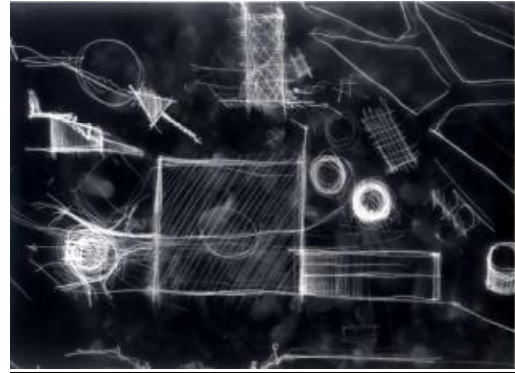
Κάτοψη στεγών

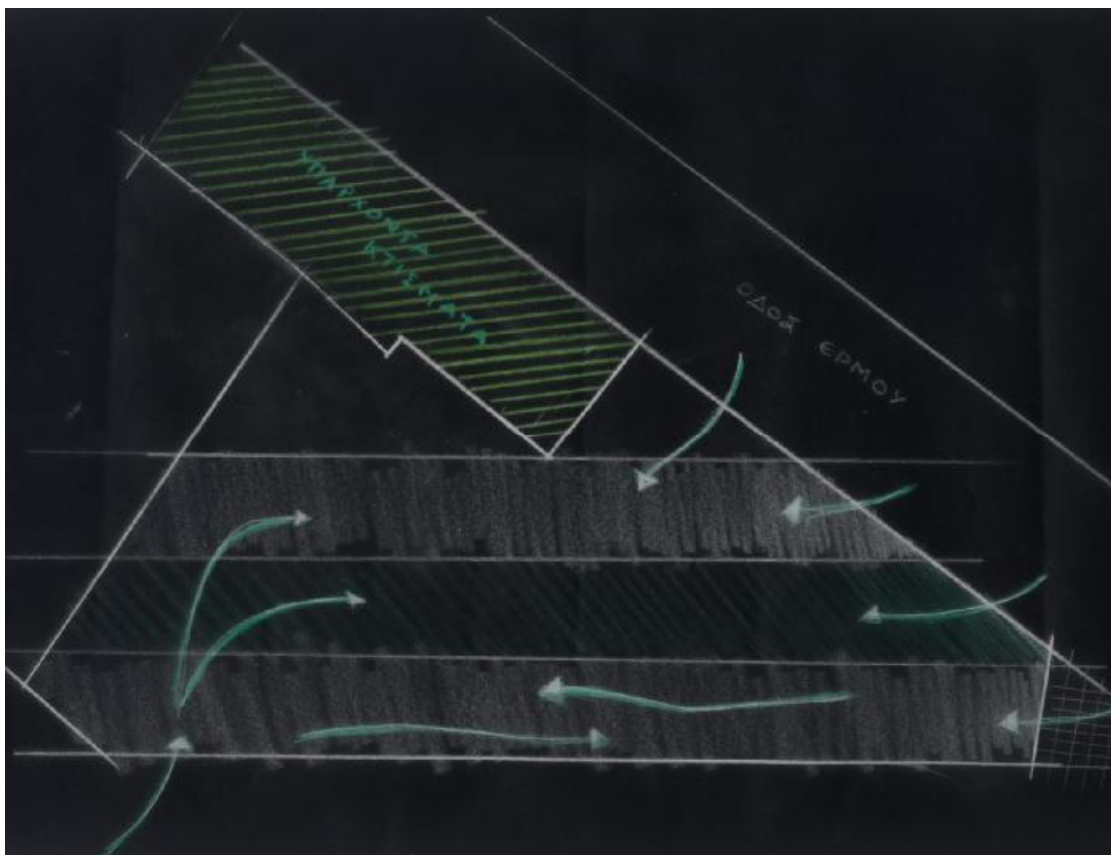
Κάτοψη κτιρίων

Β. Πρόταση επανάχρησης

Όσον αφορά την πρόταση μας, συνθετικά η επιλογή της διατήρησης της στέγης έπαιξε μεγάλο ρόλο. Οι τρεις παράλληλες δίριχτες στέγες στηρίζονται ανά δυο σε μια σειρά από μεταλλικά υποστυλώματα δημιουργώντας έτσι τρεις παράλληλες και αντικριστές σειρές. Τα υποστυλώματα της ελεύθερης εξωτερικής πλευράς της στέγης (προς την οδό Πειραιώς) εδράζονται καθ' ύψος στον εξωτερικό τοίχο. Έτσι δημιουργείται ένας φυσικός κánaβος που δύσκολα είναι παραβλέψιμος. Ταυτόχρονα οι δυο μεσαίες σειρές από τα υποστυλώματα δημιουργούν την αίσθηση μιας κεντρικής πορείας, ενώ οι στέγες προκαλούν έναν τριμερή χωρισμό στο χώρο.

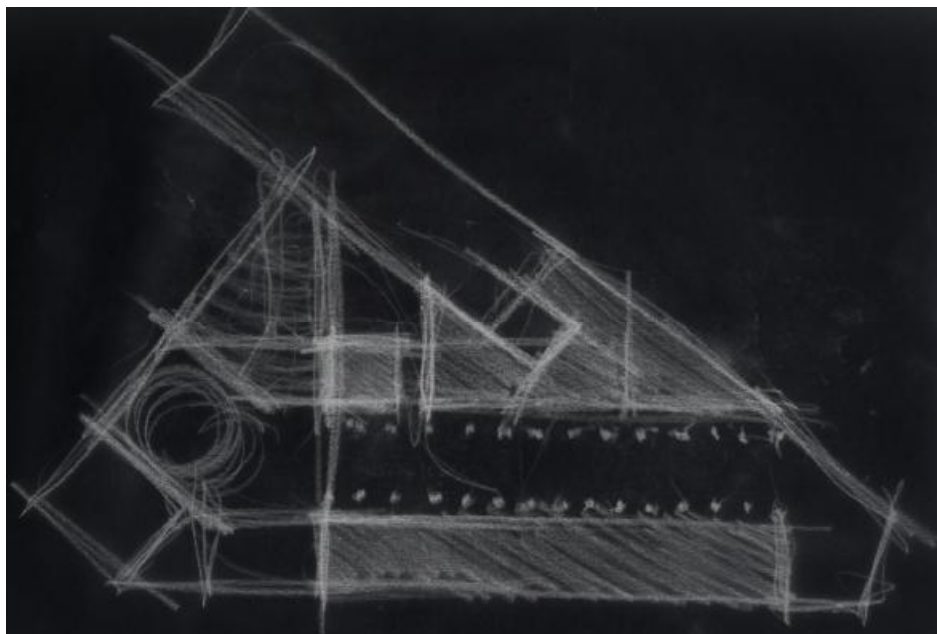
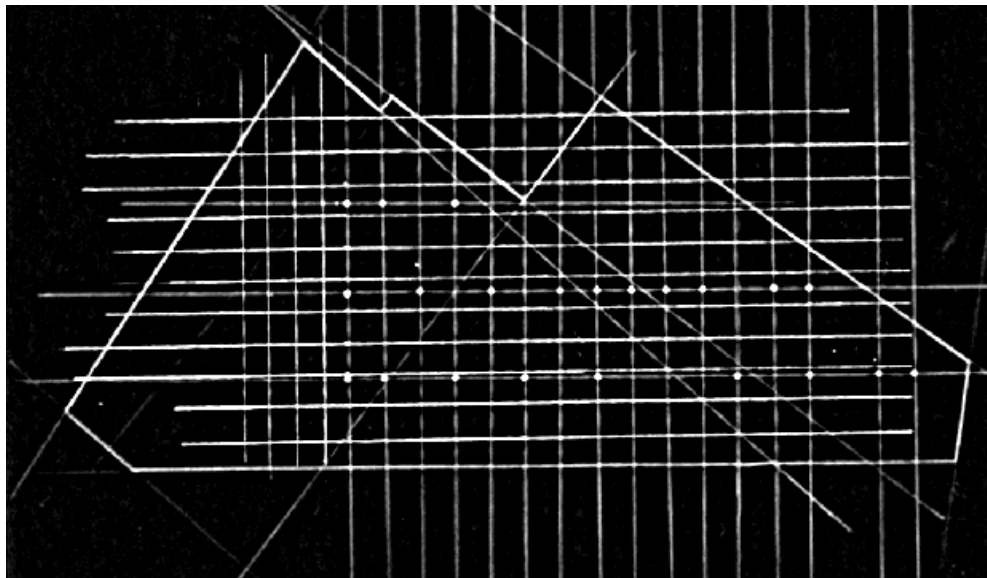
Η κεντρική είσοδος στο χώρο γίνεται από την οδό Ερμού, στο σημείο περίπου της σημερινής εισόδου. Μια διεύρυνση κάνει ομαλή την μετάβαση από τον εξωτερικό στον εσωτερικό χώρο και δίνει την δυνατότητα μια πρώτης εικόνας.

Η κεντρική ζώνη παραμένει ελεύθερη και προσφέρει οπτικές φυγές, ήδη από την είσοδο στο χώρο, μέχρι μέσα στο αρχαιολογικό χώρο. Αντίστροφα, από την άλλη πλευρά οι φυγές εκτίνονται στην πλατεία Κεραμεικού. Η διαμπερής αυτή ζώνη ενισχύει την επιδίωξη της μέγιστης δυνατής διάχυσης του ενός χώρου μέσα στον άλλο και του διαλόγου μεταξύ τους.

Στην αρχική διεύρυνση μετά την είσοδο, ο χρήστης συναντά τις ενότητες μεγαλύτερης προβολής που είναι το μουσείο και οι πληροφορίες. Η ενότητα των χώρων διοίκησης βρίσκεται επίσης εδώ, όχι λόγω της ανάγκης προβολής αλλά του βαθμού και συχνότητας χρήσης σε καθημερινή και σταθερή βάση.

Το μουσείο διατάσεται στο σχεδόν γωνιαίο άκρο του οικοπέδου. Αναπτυσσόμενο και στους δυο άξονες (Πειραιώς και Ερμού) αποτελεί το καλύτερο μέσο προβολής της ταυτότητας του χώρου.

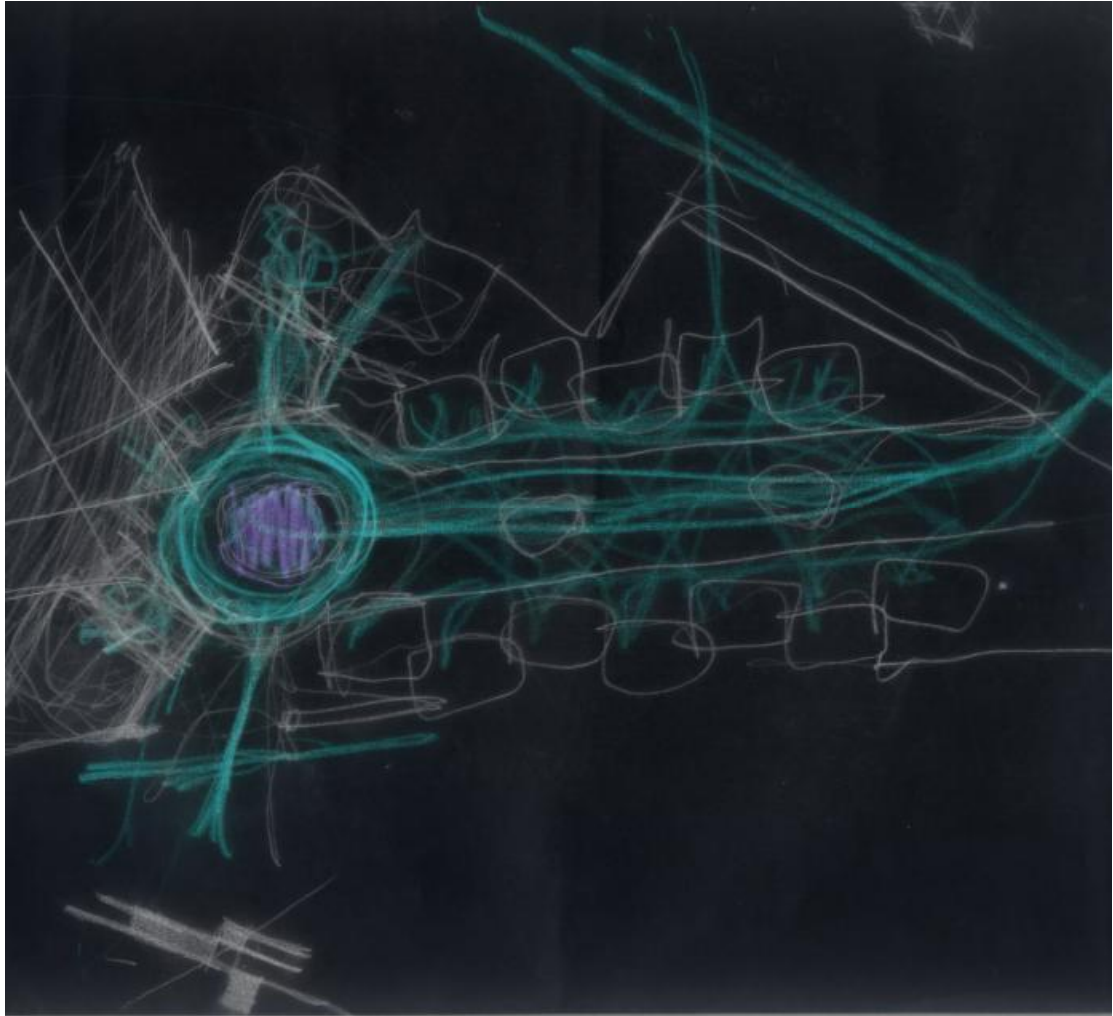
Χρησιμοποιώντας το χωρισμό και τις δυνατότητες που μας δίνει ο κάναβος των υποστυλωμάτων, επιλέγουμε να διατάξουμε σε δυο ζώνες την λειτουργική ενότητα των καταστημάτων και των εργαστηρίων, εκατέρωθεν της κεντρικής ζώνης που είναι και η βασική ζώνη κίνησης και συμπίπτει με το κεντρικό 'κλίτος'. Σε κάθε μια από τις ζώνες αυτές, καταστήματα

εναλλάσσονται με εργαστήρια, υπαινισσόμενα την διαπλοκή των λειτουργιών μεταξύ τους και την άρρηκτη σχέση τους και προκαλώντας τους χρήστες να εμπλακούν στην διαδικασία παραγωγής. Έτσι η απλή εμπορική συναλλαγή αναβαθμίζεται σε διαδραστική πολιτιστική εμπειρία. Ο διάλογος αυτός επαναλαμβάνεται όχι μόνο γραμμικά στην κάθε ζώνη αλλά και μεταξύ των δυο απέναντι ζωνών. Μεταξύ του κεντρικού περιπάτου και των καταστημάτων, παρεμβάλετε ενδιάμεση ζώνη που ταυτίζεται με μια δεύτερη, κίνησης, που αναφέρεται εντονότερα στις προαναφερθείσες λειτουργικές ενότητες.

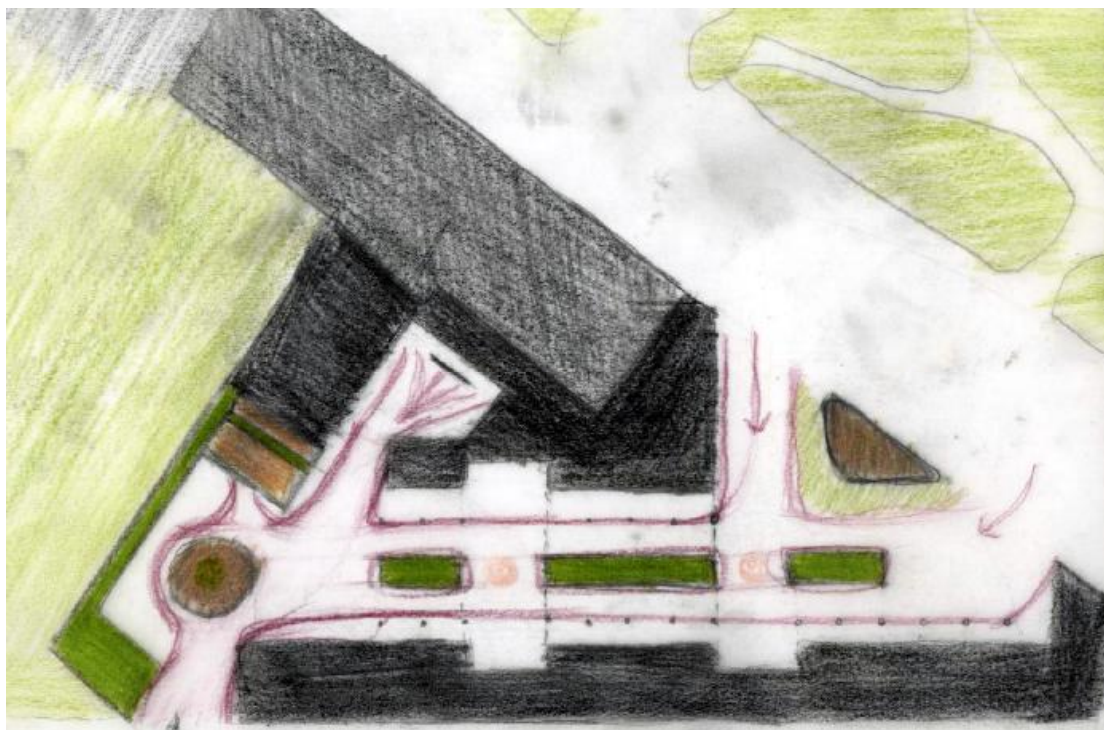
Η μεγάλη διευρυμένη κεντρική κίνηση, εμπλουτίζεται με σημεία στάσης και αντικείμενα αστικού εξοπλισμού όπως παγκάκια και οριοθετημένα σημεία φύτευσης ενισχύοντας έτσι τον χαρακτήρα περιπάτου που επιχειρούμε.

Η κορύφωση στο χώρο και η κατάληξη της κίνησης βρίσκεται στο βάθος του οικοπέδου όπου συναντάμε και το μεγάλο άνοιγμα-πλάτωμα προς τον αρχαιολογικό χώρο του Κεραμεικού. Στο κέντρο του πλατώματος και αξονικά του περιπάτου δημιουργούμε μια κυκλική επιφάνεια υγρού στοιχείου. Ένα γλυπτικό έργο τέχνης εκτίθεται στο σημείο αυτό εντείνοντας την καλλιτεχνική-πολιτιστική διάσταση του χώρου. Η ενότητα των καθαρά αναψυχικών λειτουργιών βρίσκεται διατεταγμένη γύρω από την πλατεία αυτή με θέα προς τον αρχαιολογικό, χωρίς να διακόπτει όμως από οποιοδήποτε άλλο σημείο την θέα προς αυτόν.

Η χωροθέτηση του καφέ και του εστιατορίου στη θέση αυτή προσφέρει την δυνατότητα μια εξαιρετικής θέας από την μια, ενώ από την άλλη παρασύρει το χρήστη να εμπλακεί ενεργά με όλο το χώρο έως ότου καταλήξει στις δυο αυτές δημοφιλείς λειτουργίες που μπορεί να λειτουργούν και τελείως αυτόνομα.

Για τους λόγους που προαναφέρθηκαν διατηρούμε τους εξωτερικούς τοίχους κρατώντας ένα μεγάλο τμήμα από την πλευρά της οδού Πειραιώς, μετατοπίζουμε την είσοδο, καταργούμε τα υπάρχοντα ανοίγματα και δημιουργούμε καινούργια. Από την πλευρά της οδού Ερμού καταργούμε και το μεγαλύτερο τμήμα της υπάρχουσας τοιχοποιίας ενώ από τον αρχαιολογικό χώρο δημιουργούμε στηθαίο με μεταλλικά κιγκλιδώματα οριζόντια διάταξης για την επίτευξη της οπτικής ενοποίησης του βιοτεχνικού πάρκου με τον αρχαιολογικό χώρο του Κεραμεικού.

Ομοίως με τους εξωτερικούς τοίχους διατηρούμε σημαντικό τμήμα της υπάρχουσας μεταλλικής στέγης και συγκεκριμένα το τμήμα αυτό που στεγάζει τα καταστήματα και τα εργαστήρια καθώς και μέρος του κεντρικού διαδρόμου.

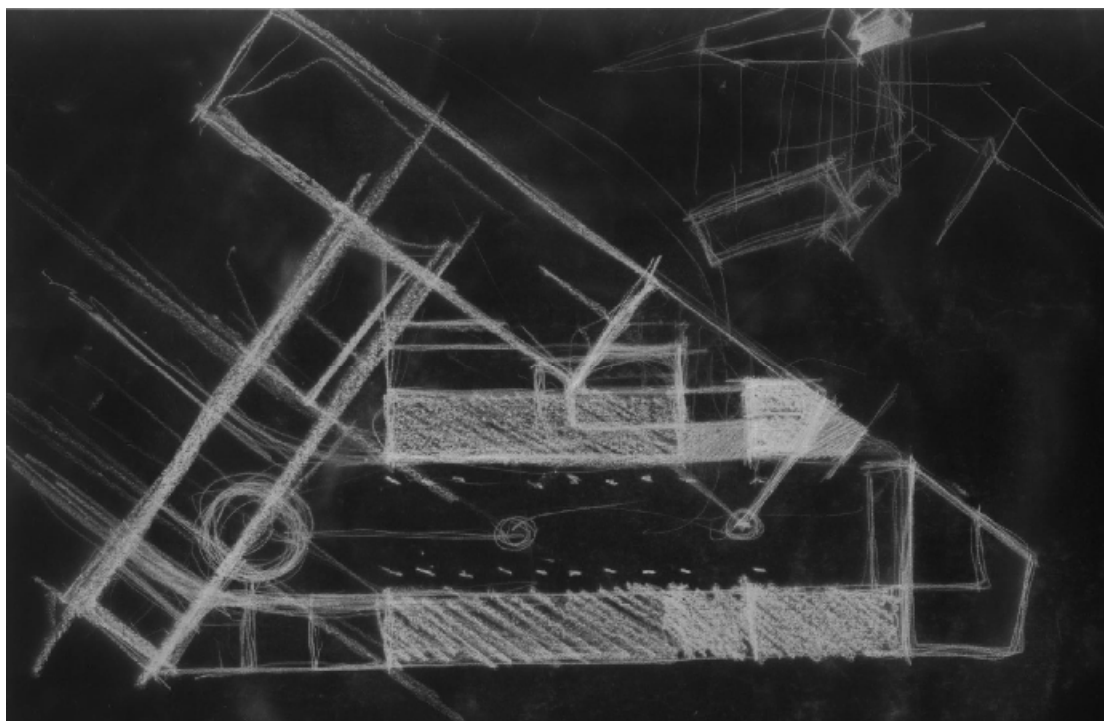
Η πρόσβαση στο βιοτεχνικό πάρκο-αγορά γίνεται συνολικά από τρεις εισόδους. Οι δύο βρίσκονται επί της οδού Ερμού ενώ η τρίτη επί της Πειραιώς. Λόγω της υψομετρικής διαφοράς μεταξύ της εσωτερικής στάθμης δαπέδου και της οδού Ερμού, η πρώτη (κατεβαίνοντας την Ερμού) είσοδος στο χώρο γίνεται μέσω διαμόρφωσης επιπέδων, ενώ η δεύτερη βρίσκεται στην ίδια στάθμη. Μεταξύ των δυο αυτών εισόδων τοποθετείται το περίπτερο πληροφοριών. Οι ζώνες κίνησης της βιοτεχνικής αγοράς διαμορφώνονται όλες στο ίδιο επίπεδο ενώ μόνο το καφέ και το εστιατόριο διαχωρίζονται με την ανύψωση τους κατά ένα ρίχτι.

Το βιοτεχνικό πάρκο/αγορά, αποτελείται από τις εξής διακριτές ζώνες

- A) ζώνη προβολής-ενημέρωσης**
- B) ζώνη παραγωγής-εμπορίου**
- Γ) ζώνη εκμάθησης**
- Δ) ζώνη διοίκησης**

Ε) ζώνη αναψυχής

ΣΤ) ζώνη βοηθητικών χώρων

Η ζώνη προβολής και ενημέρωσης απαρτίζεται από δυο λειτουργίες. Το μουσείο και το περίπτερο πληροφοριών. Το μουσείο συνολικής επιφάνειας 100τ.μ, χωρίζεται σε δυο ενότητες αριστερά και δεξιά της εισόδου. Δεξιά συναντάμε τον κύριο χώρο του εκθετηρίου με μεταβλητά πάνελ και προθήκες εκθεμάτων να διαμορφώνουν το χώρο. Αριστερά, βρίσκουμε τις δευτερεύουσες χρήσεων του μουσείου με το γκισέ πληροφοριών, τους χώρους υγιεινής και τους αποθηκευτικούς χώρους.

Η ζώνη διοίκησης αποτελείται από 3 εργασιακούς χώρους και βοηθητικούς χώρους που περιλαμβάνουν κουζίνα και εγκαταστάσεις υγιεινής. Συνολικά η ζώνη καταλαμβάνει επιφάνεια 76τ.μ.

Αναλυτικά η ζώνη παραγωγής-εμπορίου, αποτελείται από 16 καταστήματα μέσης επιφάνειας 40τ.μ. έκαστος και συνδέεται άμεσα με τη ζώνη εκμάθησης η οποία και αποτελείται από 4 εργαστήρια μέσης επιφάνειας 50τ.μ. έκαστος.

Η διάταξη των καταστημάτων και των εργαστηρίων έχει γίνει με τέτοιο τρόπο ώστε να δημιουργούνται τέσσερις θεματικές ενότητες, ίσες δηλαδή με των

αριθμό των βιοτεχνικών επαγγελματιών που θα φιλοξενοούνται. Σε κάθε μια αντιστοιχεί ένα εργαστήριο εκμάθησης και τέσσερα καταστήματα. Το κάθε κατάστημα λειτουργεί ως εκθετήριο-πωλητήριο στο μπροστινό τμήμα του, ενώ στο πίσω ως εργαστηριακός χώρος. Κάθε κατάστημα διαθέτει χώρους υγιεινής και βοηθητικό χώρο με παροχή νερού. Λόγω του ενιαίου ορθοκανονικού σχήματος των καταστημάτων, δίνεται η δυνατότητα ελεύθερης διαμόρφωσης του χώρου ανάλογα με τις ανάγκες του εκάστοτε ιδιοκτήτη.

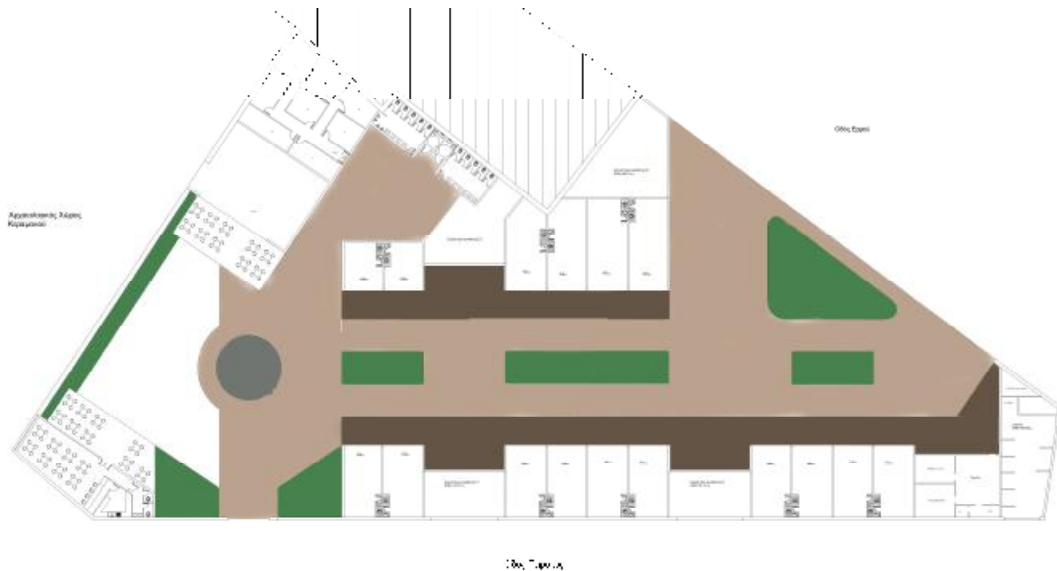
Στις όψεις των καταστημάτων έχουν τοποθετηθεί υαλόθυρες οι οποίες ανοίγουν καθόλο το μήκος της πρόσοψης του κάθε καταστήματος. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται η ενοποίηση τους με τον εξωτερικό χώρο και δημιουργείται η αίσθηση ανοιχτής αγοράς.

Όσον αφορά τα εργαστήρια εκμάθησης, βρίσκονται σε υποχώρηση σε σχέση με το μέτωπο των καταστημάτων διαχωρίζοντας με αυτόν τον τρόπο τις λειτουργίες τους.

Τις όψεις τους διαμορφώνουν αξονικά μια γυάλινη ανοιγόμενη δίφυλλη θύρα ενώ εκατέρωθεν τοποθετούνται δυο γυάλινα σταθερά πετάσματα.

Στη ζώνη των βοηθητικών χώρων περιλαμβάνονται χώροι υγιεινής για το κοινό συνολικής επιφάνειας 60τ.μ., οι αποθήκες 120τ.μ που αντιστοιχούν στα καταστήματα και η μονάδα υποσταθμού της ΔΕΗ που διατηρήθηκε ως χώρος αλλά μεταφέρθηκε προς την πλευρά της Ερμού σε χαμηλής προσβασιμότητας σημείο, σχεδόν άρατο από το κοινό.

Στη ζώνη αναψυχής αντιστοιχεί το εστιατόριο και το καφέ. Το εστιατόριο στο κλειστό του τμήμα διαμορφώνεται με χώρο τραπεζοκαθισμάτων, μπαρ, παρασκευαστηρίου και εγκαταστάσεων υγιεινής. Το εξωτερικό τμήμα του αποτελείται από υπαίθριες, στεγασμένες και ελεύθερες, διαμορφώσεις με τραπεζοκαθίσματα το οποίο πετυχαίνεται με τη τοποθέτηση τριών μεταλλικών στεγάστρων με ξύλινες ανοιγόμενες περσίδες. Όμοια διάταξη έχει ακολουθηθεί και στον σχεδιασμό του καφέ. Τα μεγάλα ανοίγματα χαρακτηρίζουν τις όψεις και αυτών των κτισμάτων.

Γ. Τεχνική περιγραφή

Από το υπάρχον κτίσμα του αμαξοστασίου ,στη μελέτη επανάχρησης , διατηρούμε μεγάλα κομμάτια του υπάρχοντος σκελετού καθώς και το μεγαλύτερο κομμάτι της στέγης του. Από τους περιμετρικούς τοίχους του αμαξοστασίου αφαιρούνται κάποια τμήματα της τοιχοποιίας και ενισχύουμε τα εναπομείναντα κομμάτια με βοηθητικές στηρίξεις. Στο υπάρχον μεταλλικό στέγαστρο προχωρούμε σε αντικατάσταση των υπαρχόντων μεταλλικών και γυάλινων στοιχείων, που επικαλύπτουν την στέγη, με νέα.

Εκτενέστερα αντικαθιστούμε τις παλαιές λαμαρίνες με νέες κυματοειδείς λαμαρίνες αντίστοιχης μορφής με αυτές τις οποίες αφαιρέσαμε. Ομοίως λειτουργούμε και για την αντικατάσταση των παλαιών υαλοπινάκων με νέους, πολυκαρβονικού υλικού. Ταυτόχρονα προχωρούμε στην προσθήκη επιπλέον μεταλλικών υποστυλωμάτων για αισθητικούς λόγους (οπτική συμμετρία) ορίζοντας σταθερή μεταξύ τους απόσταση στα 4,5 μέτρα (έναντι 9,80 μ. σε κάποια σημεία).

Φέρων σκελετός

Ο φέρων οργανισμός των κτισμάτων της επανάχρησης είναι μεταλλικός και αποτελείται από μεταλλικούς δοκούς σχήματος "H" διαστάσεων 24cm x 24cm. Η απόσταση των κατακόρυφων δοκών δεν ξεπερνά τα 5μ.. Οι κατακόρυφοι

δοκοί λειτουργούν ως υποστυλώματα και πακτώνονται στο έδαφος. Οι οριζόντιοι δοκοί δένουν στα κατακόρυφα υποστυλώματα στην άνωθεν απόληξη τους. Πάνω στους κατακόρυφους δοκούς στερεώνονται οριζόντια στοιχεία πάνω στα οποία εφαρμόζονται θερμομονωτικά πετάσματα που κλείνουν την κατασκευή. Ενδιάμεσα των μεταλλικών κατακόρυφων δοκών τοποθετούνται χιαστή μεταλλικές αντιρίδες. Όλα τα προαναφερθέντα στοιχεία είναι συναρμολογούμενα.

Δάπεδα

Όλη η επιφάνεια της βιοτεχνικής αγοράς επιστρώνεται με βιομηχανικό δάπεδο επί του προϋπάρχοντος δαπέδου. Το βιομηχανικό αποτελείται από πλάκες οπλισμένου σκυροδέματος που ενώνονται μεταξύ τους με αρμούς. Μετά την τοποθέτηση των πλακών επέρχεται η επεξεργασία σκλήρυνσης, η τοποθέτηση της αντιεξατμιστικής μεμβράνης. Εν συνεχεία εφαρμόζεται το εποξειδωτικό αστάρι και η βαφή χρωματισμού του δαπέδου. Πριν την τελική επίστρωση του βιομηχανικού δαπέδου έχουμε διανοίξει τοπικά στο υπάρχον έδαφος τετραγωνικού σχήματος επιφάνειες διαστάσεων 60cm x 60cm x 60cm όπου θα πακτωθούν τα κατακόρυφα μεταλλικά υποστυλώματα.

Κατακόρυφες επιφάνειες

Οι κατακόρυφες επιφάνειες των κτισμάτων αποτελούνται από τον μεταλλικό σκελετό που προαναφέραμε στην παράγραφο "φέρων οργανισμός" και ο οποίος επικαλύπτεται με θερμομονωτικά πετάσματα. (Λ4)

Οριζόντιες επιφάνειες

Οι οριζόντιες επιφάνειες αποτελούνται από μεταλλικούς δοκούς σχήματος "Η" και επικαλύπτονται από θερμομονωτικά οροφοπετάσματα 10cm πάχος, οι οποίες έχουν κλίση 1-3 μοίρες για την απορροή των υδάτων.

Μονώσεις

Τα επί μέρους κτίσματα μονώνονται σε κάθε επιφάνεια (οριζόντια και κατακόρυφα) του περιβλήματός τους τόσο έναντι των θερμοκρασιακών μεταβολών (ζέστη , ψύχος) όσο και έναντι της υγρασίας (εδάφους, όμβριων). Σε όλο το εύρος της κατασκευής έχουν ληφθεί υπόψη ειδικές μορφές μονώσεις σε χώρους ειδικών προδιαγραφών (παρασκευαστήρια, w.c, υποσταθμός ΔΕΗ).

Εξωτερικά επιχρίσματα

Στις εξωτερικές επιφάνειες των κτισμάτων γίνεται εφαρμογή κοινού επιχρίσματος σε δύο πρώτες στρώσεις (πεταχτό και λάσπωμα) με τελική εφαρμογή επιχρίσματος οργανικής βάσης χρωματισμένο (σύμφωνα με το υπόμνημα που παραθέτεται στα σχέδια όψεων) και με τελικό στάδιο της διαδικασίας την λείανση των επιφανειών.

Γυψοσανίδες - Ψευδοροφές

Στο εσωτερικό των κτισμάτων χρησιμοποιούνται στις οριζόντιες επιφάνειες ψευδοροφές από γυψοσανίδα που αναρτώνται πάνω σε χαλύβδινο σκελετό. Οι εσωτερικές διαμορφώσεις των χώρων κατασκευάζονται επίσης από τοιχώματα διπλών γυψοσανίδων.

Χρωματισμοί

Εσωτερικά

Για τον χρωματισμό των εσωτερικών επιφανειών ακολουθείται η εξής διαδικασία:

Εφαρμογή πρώτου στρώματος με αστάρι και εν συνεχεία εφαρμογή δυο στρωμάτων χρώματος.

Εξωτερικά

Για τον χρωματισμό των εξωτερικών επιφανειών ακολουθείται η εξής διαδικασία:

Εφαρμογή πρώτου στρώματος επί του επιχρίσματος με αστάρι και εν συνεχεία εφαρμογή δυο στρωμάτων προεπιλεγμένων χρωμάτων σύμφωνα με την μελέτη των σχεδίων των όψεων.

Η επιλογή των χρωματισμών έγινε με γνώμονα το γενικότερο ύφος και χαρακτήρα που επιλέχθηκε να προσδοθεί στη μελέτη της βιοτεχνικής αγοράς.

Επικαλύψεις δαπέδων

Στην μεγαλύτερη επιφάνεια του έργου επικρατεί το βιομηχανικό δάπεδο τόσο στους εξωτερικούς όσο και στους εσωτερικούς χώρους. Διαφοροποίηση συναντούμε στους χώρους υγιεινής και σε δευτερεύον χώρους όπως τα παρασκευαστήρια. Σ' αυτούς τους χώρους χρησιμοποιούνται εφυσωμένα πλακάκια διαστάσεων 15cm x 15cm. (Λ1)

Κουφώματα - Υαλόθυρες

Στη μελέτη κυριαρχούν τρεις τύποι κουφωμάτων – υαλόθυρων : ανοιγμένα, σταθερά και σπαστά αναδιπλωμένα.

Ανοιγμένα αλουμινένια κουφώματα - υαλόθυρες θερμομονωτικά με διπλούς υαλοπίνακες προσαρτημένων διαστάσεων στις ανάγκες της κατασκευής.

Οι αναδιπλωμένοι υαλοπίνακες που χρησιμοποιούνται τόσο στα καταστήματα όσο και στο εστιατόριο και αποτελούνται από ένα μεταλλικό οδηγό στο άνωθεν μέρος των υαλοπινάκων που ενώνεται με τον υαλοπίνακα μέσω ενός μεταλλικού στοιχείου σχήματος Π εντός του οποίου έρχεται και κουμπώνει ο υαλοπίνακας. Ομοίως καταλήγει και το κάτωθεν μέρος του υαλοπίνακα στη βάση του οποίου είναι τοποθετημένα μικρών διαστάσεων ροδάκια που εξυπηρετούν την κίνηση του υαλοπετάσματος.

Σταθερούς μη ανοιγμένους υαλοπίνακες έχουμε χρησιμοποιήσει σε όλες τις κατασκευές μας. Οι διαστάσεις των υαλοπινάκων δεν είναι τυποποιημένες και έχουν προσαρμοστεί στις ανάγκες της κατασκευής.

Δευτερεύοντα μεταλλικά στοιχεία

Οριζόντια μεταλλικά στοιχεία στρογγυλής διατομής και διαμέτρου 2cm, τα οποία δένουν σε κατακόρυφες λάμες με την μορφή ορθοστάτη , έχουν επιλεχθεί να τοποθετηθούν στις όψεις των κτισμάτων τόσο για διακοσμητικούς όσο και για χρηστικούς λόγους διαμορφώνοντας τα άλλοτε ως παγκάκια και άλλοτε ως μέσο πρόσβασης στα δώματα.

Βερνίκια – Αντισκωριακές προστασίες

Σε όλα τα μεταλλικά στοιχεία των όψεων εφαρμόζετε διπλή στρώση αντισκωριακού εποξειδικού δύο συστατικών .

Στις ξύλινες επιφάνειες χρησιμοποιείτε άχρωμο βερνίκι ματ για την σκλήρυνση και την προστασία των επιφανειών από την υγρασία.

Υπαίθριες κατασκευές - Φυτεύσεις

Δεξιά και αριστερά από τις εισόδους του κτιρίου, τόσο από την οδό Πειραιώς όσο και από την οδό Ερμού, διαμορφώνονται παρτέρια με ήπια φύτευση (δέντρα και θάμνους) ώστε να καλωσορίζει τους επισκέπτες και να δημιουργείται ηχοπέτασμα. Παρτέρια έχουν επίσης τοποθετηθεί στους διαδρόμους κίνησης καθώς και στο πλάτωμα που δημιουργεί το εστιατόριο και η καφετέρια με ήπια φύτευση και ψηλόκορμα δέντρα ώστε να μην εμποδίζεται η κίνηση και να μην διακόπτεται η θεά προς τον αρχαιολογικό χώρο του Κεραμικού. Φυσικά για την υδροδότηση αυτών θα κατασκευαστεί δίκτυο ποτίσματος με κατάλληλη διάταξη σωλήνων, πιεστικών μοτέρ κτλ.

Μπροστά από το πλάτωμα που δημιουργεί ο χώρος της καφετέριας και του εστιατορίου έχει ενταχθεί η κυκλική επιφάνεια υγρού στοιχείου μέσα στην οποία θα τοποθετηθεί ένα γλυπτικό έργο τέχνης.

11. Βιβλιογραφία

- Τα επτά βιβλία της Πολεοδομίας”, εκδόσεις Παπασωτηρίου, συγγραφέας Δ. Ν. Καρύδης
- “Αι Αθήναι”, εκδόσεις Μέλισσα, συγγραφέας Κώστας Μπύρης
- “Η πολεοδομική εξέλιξη των Αθηνών”, εκδόσεις Καπόν, συγγραφέας Ιωάννης Τραύλος
- “Αθήνα”, εκδόσεις Συμμετρία, συγγραφέας Γ. Μ. Σαριγιάννης
- Το περιοδικό “Μονόπολη”, τεύχος 59
- “Μαθήματα Ιστορίας της Αρχιτεκτονικής”, εκδόσεις Συμμετρία, συγγραφέας Χ. Μπούρας
- “Θέματα οικοδομικής”, εκδόσεις Συμμετρία, Ε.Μ.Π.
- “Τα Μνημεία και η πόλη” εκδόσεις Libro, συγγραφέας Α. Ζήβας

